

SPOLEČNÁ KLASIFIKACE ÚZEMNÍCH STATISTICKÝCH JEDNOTEK

Evropská unie zavedla společnou klasifikaci územních statistických jednotek zvanou „NUTS“, která umožňuje sběr, rozvoj a šíření harmonizovaných regionálních statistik v EU. Tento hierarchický systém je rovněž využíván k účelům socioekonomické analýzy regionů a vytváření rámce pro zásahy v rámci politiky soudržnosti EU.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 ze dne 26. května 2003, které bylo několikrát změněno (v letech 2005, 2008, 2013 a 2017) zejména poté, co k EU přistoupily nové členské státy. Poslední revize z roku 2017 přinesla hlubší změny: 1) právní uznání územních typologií pro účely evropských statistik; 2) stanovení základních definic a statistických kritérií pro různé územní typologie; 3) zajištění harmonizovaného a transparentního uplatňování a používání územních typologií na úrovni EU a v členských státech; 4) objasnění přenášení pravomocí na Komisi.

Několika úpravami prostřednictvím nařízení Komise prošly rovněž přílohy; poslední aktualizace byla provedena v listopadu 2016 a týká se změn ve správním územním členění některých členských států. Na předávání údajů Komisi (Eurostatu) se uplatňuje od 1. ledna 2018

CÍLE

Základním prvkem statistického systému EU jsou regionální statistiky, které představují základ pro určení regionálních ukazatelů. Jejich podstatná část byla vytvořena na počátku 70. let na základě jednání vnitrostátních statistických úřadů členských států a Eurostatu, statistického úřadu Evropské unie.

Uživatelé statistik vyjádřili rostoucí potřebu harmonizace na úrovni Unie, která by jim umožnila přístup ke srovnatelným údajům v rámci celé EU. EU tedy zavedla systém klasifikace NUTS s cílem umožnit sběr, předávání a šíření harmonizovaných regionálních statistik.

Jednotný právní rámec zavedený nařízením (ES) č. 1059/2003 umožňuje zajistit, aby byly regionální statistiky stabilní z časového hlediska.

STRUKTURA

Klasifikace NUTS rozděluje hospodářské území členských států, které zahrnuje i jejich mimoregionální území. To je tvořeno částmi hospodářského území, které nemohou být

považovány za součást určitého regionu: patří k nim vzdušný prostor, teritoriální vody a kontinentální šelf, teritoriální enklávy (zejména velvyslanectví, konzuláty a vojenské základny) a ložiska přírodních zdrojů v mezinárodních vodách, která jsou užívána rezidentskými jednotkami.

V zájmu srovnatelnosti regionálních statistik je nutné, aby byly zeměpisné oblasti srovnatelné rovněž z hlediska počtu obyvatel. Také je třeba upřesnit politickou, správní a institucionální situaci. V případě potřeby musí nesprávní jednotky odrážet i hospodářská, sociální, historická, kulturní a zeměpisná hlediska a hledisko ochrany životního prostředí.

Klasifikace NUTS je hierarchická v tom, že jednotlivé členské státy dělí na územní jednotky tří úrovní: NUTS 1, NUTS 2 a NUTS 3. Druhá a třetí úroveň tvoří část první a druhé úrovně. Každý členský stát může rozhodnout o zavedení dalších hierarchických úrovní svého území a jednotky na úrovni NUTS 3 dále rozčlenit.

FUNGOVÁNÍ

A. Definice

Základem pro definici územních jednotek jsou stávající správní jednotky v členských státech. „Správní jednotkou“ se rozumí zeměpisná oblast se správním orgánem, který má pravomoc přijímat správní nebo strategická rozhodnutí pro tuto oblast v právním a institucionálním rámci daného členského státu.

Některé ze stávajících správních jednotek využívaných pro požadavky hierarchické klasifikace NUTS jsou uvedeny v příloze II nařízení (ES) č. 1059/2003, například:

1. NUTS 1: V Belgii nazývané „Gewesten/Régions“; v Německu „Länder“; v Portugalsku „Continente“, „Região dos Açores“ a „Região da Madeira“; a ve Spojeném království jsou to „Scotland, Wales, Northern Ireland“ a „Government Office Regions of England“;
2. NUTS 2: V Belgii nazývané „Provincies/Provinces“; ve Španělsku „Comunidades y ciudades autónomas“; ve Francii „Régions“; v Rakousku „Länder“;
3. NUTS 3: v Dánsku „Amtskommuner“; ve Francii „départements“; ve Švédsku „län“; v Maďarsku „megyék“; v České republice „kraje“; v Bulharsku „oblasti“.

Klasifikaci NUTS doplňuje systém místních správních jednotek (LAU). Místní správní jednotky jsou stavebními kameny NUTS a zahrnují města a obce Evropské unie: místní správní jednotky dále rozdělují NUTS 3 v každém členském státě na územní jednotky jedné nebo dvou dalších úrovní. Kromě toho doplňují klasifikaci NUTS tzv. statistické sítě, které slouží k výpočtu územních typologií na základě zalidnění. Komise (Eurostat) vede a ve zvláštní části svých internetových stránek zveřejňuje typologie Unie složené z územních jednotek na úrovních NUTS, LAU a buněk statistické sítě.

B. Prahové hodnoty

Úroveň NUTS, do níž má být zařazena určitá správní jednotka, se určuje na základě těchto hranic počtu obyvatel:

Úroveň	Nejméně	Nejvíce
--------	---------	---------

NUTS 1	3 miliony	7 milionů
NUTS 2	800 000	3 miliony
NUTS 3	150 000	800 000

Je-li počet obyvatel celého členského státu menší než minimální hranice pro danou úroveň NUTS, tvoří celý členský stát jedinou územní jednotku NUTS pro tuto úroveň.

Neexistují-li v členském státě pro danou úroveň NUTS žádné správní jednotky vhodného rozsahu, založí se tato úroveň NUTS sdružením vhodného počtu stávajících menších sousedních správních jednotek. Takto vzniklé sdružené jednotky jsou dále nazývány „nesprávní jednotky“.

C. Změny

Změny v klasifikaci NUTS mohou být přijímány ve druhé polovině kalendářního roku a nesmí probíhat v intervalech kratších než tři roky. Nicméně v případě, že dojde k podstatné reorganizaci příslušné správní struktury členského státu, mohou být změny přijaty v kratších intervalech. Členské státy informují Komisi o všech změnách správních jednotek či o jakýchkoli jiných změnách, týkajících se klasifikace NUTS (například dojde-li ke změnám složek, které mohou mít dopad na hranice úrovně NUTS 3).

Změny menších správních jednotek pozmění klasifikaci NUTS pouze za předpokladu, že představují přesun obyvatelstva přesahující 1 % příslušné územní jednotky NUTS 3.

Změny NUTS u nesprávních jednotek v členském státě se mohou provádět, jestliže tato změna snižuje standardní odchylku u velikosti (počtu obyvatel) všech územních jednotek EU.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Parlament kontroluje změny klasifikace navržené Komisí a mimoto opakovaně zdůrazňuje, že některé z prvků, jako například zacházení s menšími správními jednotkami, si zasluhují zvláštní pozornost. Zřízení úrovně NUTS pro „menší správní jednotky“ by umožnilo přesněji zachytit skutečné podmínky a předejít nesrovnalostem, např. zařazení regionálních jednotek, jejichž počet obyvatel se zásadně liší, do stejné úrovně NUTS.

V rámci poslední změny nařízení v roce 2017 podpořil Parlament jako spoluzakonodárce návrh Komise na úpravu nařízení o NUTS (pokud jde o územní typologie obsažené v tomto nařízení) s cílem řešit rostoucí potřebu dat v kontextu soudržnosti a územního rozvoje.

Marek Kołodziejski
01/2020

